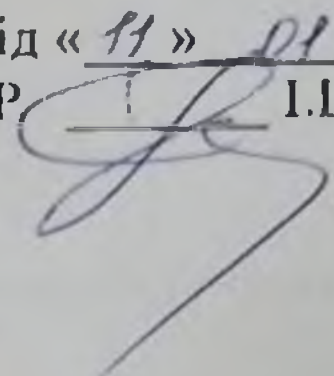

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права
Кафедра теорії та історії держави і права

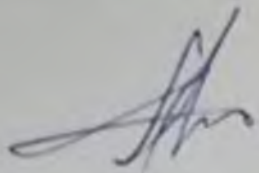
Затверджено
Науково-методичною радою ДПУ,
протокол від « 11 » 01 2024 № 5
Голова НМР І.ШЕМЕЛИНЕЦЬ

Робоча програма
навчальної
дисципліни
«ПОЛІТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ВЧЕННЯ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ»
для підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-
наукового) рівня (денної форми навчання)
галузь знань 081 «Право»
спеціальність 081 «Право»
освітньо-наукова програма:
«Право»
статус дисципліни: вибіркова

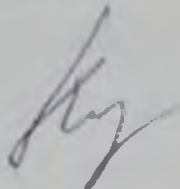
Ірпінь-2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Політичні та правові вчення: історія та сучасність» складена на основі освітньо-наукової програми «Право» для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, спеціальності 081 «Право», затвердженої Вченою радою Університету «28» 09 2023 року, протокол №3

Укладачі:

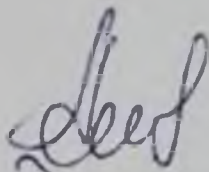

А. ШЕВЧЕНКО, д.ю.н., професор, завідувач кафедри теорії та історії держави і права

С. КУДІН, д.ю.н., професор, професор кафедри теорії та історії держави і права

Гарант
освітньо-наукової програми

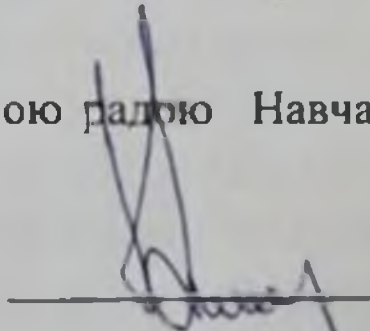
Ю. АНІСТРАТЕНКО, д.ю.н., доцент, професор кафедри фінансового та податкового права

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою теорії та історії держави і права, протокол від 27.12.2023 р. № 7.

Завідувач кафедри А. ШЕВЧЕНКО, д.ю.н., професор

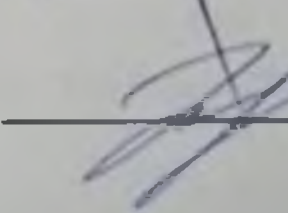
Розглянуто і схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту права, протокол від 08.01.2024 р. № 9.

Голова Вченої ради ННІ права

В. ТОПЧІЙ, д.ю.н., професор

Завідувач навчально-методичного відділу

І. КАЧУР, к. біол.н., доцент

Реєстраційний № _____

ЗМІСТ

1. ПЕРЕДМОВА	4
2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
2.1. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
2.2. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ	5
2.3. СТРУКТУРА (НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ	6
3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	14
5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	17
6. ФОРМИ ТА ПИТАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	17
7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	22

1.ПЕРЕДМОВА

Метою викладання навчальної дисципліни «Політичні та правові вчення: історія та сучасність» є: набуття здобувачами знань щодо етапів історичного процесу нагромадження уявлень у сфері держави та права (загальнотеоретичних та державно-правових) у вигляді учень, теорій, шкіл, ідей в різні періоди (стародавній, античний, середньовічний, новий та новітній) з визначенням своєрідності систем юридичного знання певних народів і держав, української національної думки про державу та право.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Політичні та правові вчення: історія та сучасність» є: вивчення історії становлення і розвитку ідеї права, закону, держави на всіх етапах розвитку цивілізації; формування власного юридичного світогляду фахівця; дослідження надбань наукової думки у пошуку кращих, оптимальних форм державно-правового буття людства.

Методами навчання є: словесні, наочні, практичні, евристичні, частково-пошукові, дослідницькі, експериментальні, методи проблемного викладання, методи проекту, методи колективної розумової діяльності, методи самостійної роботи, творчі, проблемно-пошукові методи.

Формами організації занять є: лекції, семінарські заняття, самостійна робота студентів, індивідуально-консультаційна робота.

Організація поточного та підсумкового контролю знань. Поточний контроль здійснюється протягом семестру за кожним модулем (заліковим кредитом) і включає: оцінювання активності здобувача на семінарському занятті, оцінка виконання самостійної та індивідуальної роботи здобувача, оцінювання виконання контрольної модульної роботи. У результаті проведення поточного контролю максимально здобувач може набрати 50 балів. Підсумковий контроль знань здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти відбувається на іспиті і максимально здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти може набрати 50 балів (завдання складається з 2 теоретичних питань, які кожне оцінюються максимально у 15 балів і 10 тестових завдань, які кожен оцінюються максимально в 2 бали за правильну відповідь). Підсумковою оцінкою з навчального курсу є сума набраних балів за результатами поточного контролю із іспиту.

2.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Вибіркова	
Змістовних модулів – 2	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 120	1-й	
	Семестр:	
	2-й	
	Лекції	
	22	
	Семінарські	
	18	
	Самостійна робота	
	78	
	Індив.-конс. Робота	
	2	
	Форма семестрового контролю: іспит	

2.1. Компетентності та результати навчання

Компетентності: - Набуття глибоких, обґрунтованих фахових знань; детальні або дуже детальні знання спеціальної області дослідження в галузі права у поєднанні зі знаннями загальної наукової дискусії та внеску до індивідуальної області дослідження; - Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері права на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору; - Здатність виокремлювати, систематизувати та аналізувати актуальні проблеми, пов'язані з творенням, реалізацією та застосуванням права, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах; - Здатність застосовувати нові технології та інструменти, сучасні цифрові технології, бази даних та інші ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій, викладацькій та професійній діяльності.

Результати навчання: - Розуміти загальні принципи та методи юридичної науки, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері права та у викладацькій практиці; - Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, статистичні методи аналізу даних, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи; використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у науковій, викладацькій, правотворчій та правозастосовній діяльності; - Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.

2.2. Пререквізити та постреквізити вивчення дисципліни.

Передумовами для вивчення дисципліни є знання з дисциплін, які викладаються на третьому (освітньо-науковому) рівні, зокрема: «Філософський світогляд правової науки ХХІ ст.», «Актуальні проблеми адаптації національного законодавства до права ЄС», «Методологія і методика викладання правничих дисциплін» тощо. Вивчення дисципліни «Політичні та правові вчення: історія та сучасність» є необхідним для створення передумов для найкращого засвоєння матеріалу таких дисциплін, як «Компаративна історія права», «Вибірчий процес у демократичних державах: загально-теоретичний та порівняльний аналіз», «Теорія та практика сучасного конституціоналізму».

2.3. СТРУКТУРА (НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

(денна форма навчання) АП-23-1

№	Теми	Кількість годин				
		Всього	Лекції	Семінари	Інд. роб.	Сам. роб.
Змістовий модуль 1 Політико-правові уявлення і вчення від Стародавнього світу до державно-правової думки у Західній Європі та США в XVIII - початку XIX ст. (60 год.)						
Тема 1	Виникнення та розвиток поглядів на державу і право у країнах Стародавнього світу	10	2		2	6
Тема 2	Особливості поглядів на державу і право за доби Античності	10	2	2		6
Тема 3	Політико-правові концепції періоду раннього та високого Середньовіччя	10	2	2		6
Тема 4	Європейські вчення про державу та право у період занепаду Середньовіччя	10	2	2		6
Тема 5	Особливості поглядів на державу та право у період Просвітництва	10	2	2		6
Тема 6	Вчення про державу і право в Західній Європі кінця XVIII – початку XIX ст. та періоду боротьби за незалежність США	10	2	2		6
Всього по 1 модулю: 2 кредити		60	12	10	2	36
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)						
Змістовий модуль 2 Політико-правові вчення XIX - початку XXI ст. (60 год.)						
Тема 7	Західноєвропейські політико-правові школи XIX – початку XX ст.	12	2	2		8
Тема 8	Європейські політико-правові вчення XX – початку XXI ст.	12	2	2		8
Тема 9	Державно-правові вчення авторитарного та тоталітарного спрямування	12	2	2		8
Тема 10	Політико-правові ідеї національно-визвольного руху у XIX–XX ст.	12	2			10
Тема 11	Становлення та розвиток політико-правових учень в Україні	12	2	2		8
Всього по 2 модулю: 2 кредити		60	10	8		42
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)						
Форма підсумкового контролю – іспит						
Разом годин з курсу: 4 кредити		120	22	18	2	78

РЕЙТИНГ-ПЛАН

Денна форма навчання

Години	Тема	Форма заняття та діяльності (лекція, семінар, практична робота, самостійна робота здобувача, контрольний захід, підсумкове тестування, індивідуальна робота)	Результати навчання	Вага оцінки (кількість балів)
МОДУЛЬ 1				
2	Тема 1. Виникнення та розвиток поглядів на державу і право у країнах Стародавнього світу	Лекція		
6		Самостійна робота		1
2		Індивідуальна робота		6
2	Тема 2. Особливості поглядів на державу і право за доби Античності	Лекція		
2		Семінар		1
6		Самостійна робота		2
2	Тема 3. Політико-правові концепції періоду раннього та високого Середньовіччя	Лекція		
2		Семінар		2
6		Самостійна робота		1
2	Тема 4. Європейські вчення про державу та право у період занепаду Середньовіччя	Лекція		
2		Семінар		2
6		Самостійна робота		1
2	Тема 5. Особливості поглядів на державу та право у період Просвітництва	Лекція		
2		Семінар		2
6		Самостійна робота		1
2	Тема 6. Вчення про державу і право в Західній Європі кінця XVIII – початку XIX ст. та періоду боротьби за незалежність США	Лекція		
2		Семінар		2
6		Самостійна робота		1
Т 1-6		Проміжний модульний контроль-1		5
Усього за модулем 1 – 27				
2	Тема 7. Західноєвропейські політико-правові школи XIX – початку XX ст.	Лекція		
2		Семінар		2
8		Самостійна робота		1
2	Тема 8. Європейські політико-правові вчення XX – початку XXI ст.	Лекція		
2		Семінар		2
8		Самостійна робота		1
2	Тема 9. Державно-правові вчення авторитарного та тоталітарного спрямування	Лекція		
2		Семінар		1
8		Самостійна робота		1
2	Тема 10. Політико-правові ідеї національно-визвольного руху у XIX–XX ст.	Лекція		
10		Самостійна робота		2
2	Тема 11. Становлення та розвиток політико-правових учень в Україні	Лекція		
2		Семінар		1
8		Самостійна робота		2
Т.7-11		Проміжний модульний контроль-2		5
Усього за модулем 2 – 18				
Комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання MOODLE -5				
Іспит – 50				
Усього за курсом – 100				

3.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

**Політико-правові уявлення і вчення від Стародавнього світу до державно-правової думки у
Західній Європі та США в XVIII - початку XIX ст.**

Тема 1. Виникнення та розвиток поглядів на державу і право у країнах Стародавнього світу План лекційного заняття

1. Загальні особливості політико-правової думки та світогляду Стародавнього світу.
2. Політичні та правові вчення Стародавньої Індії.
3. Політичні та правові вчення Стародавнього Китаю.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти здобувачів вищої освіти

1. Міфологічний світогляд у Стародавньому Світі.
2. Поняття варно-кастової системи.
3. Школа легізму у Стародавньому Китаї.

План індивідуально-консультаційної роботи здобувача вищої освіти

1. Вчення «брахманізму».
2. Вчення «даосизму».

Перелік питань для самоконтролю

1. Які основні постулати вчення «буддизму»?
2. Які основні постулати вчення «конфуціанства»?
3. Які основні постулати вчення «моїзму»?

Рекомендована література:

1. Основна: [1], [2], [3], [4], [5].
2. Допоміжна: [1], [5], [6], [7], [8], [9].
3. Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1], [2], [3], [4].
4. Міжнародні видання: [1], [2], [3].

Тема 2. Особливості поглядів на державу і право за доби Античності

План лекційного заняття

1. Політико-правова думка Стародавньої Греції в ранній період.
2. Політико-правові вчення Платона та Арістотеля.
3. Вчення давніх римських юристів.

План семінарського заняття

1. Політико-правова думка Стародавньої Греції в ранній період.
2. Політико-правові вчення Платона.
3. Вчення давніх римських юристів.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Етапи розвитку політико-правової думки у Стародавній Греції.
2. Поняття «ідеальна держава» у працях Арістотеля.
3. Особливості римської політико-правової думки.

Перелік питань для самоконтролю

1. Яка сутність моделі «ідеальної держави» Платона?
2. Яке визначення Арістотель вкладав у поняття «право»?
3. Яке визначення Цицерон вкладав у поняття «право»?

Рекомендована література:

1. Основна: [1], [2], [3], [4].
2. Допоміжна: [1], [3], [4].

3. Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1], [4].
4. Міжнародні видання: [1], [2], [3].

Тема 3. Політико-правові концепції періоду раннього та високого Середньовіччя

План лекційного заняття

1. Виникнення і становлення християнських державно-правових ідей.
2. Вчення про державу і право в Західній Європі в XIII–XIV ст.
3. Ідеї про державу та право в ісламському світі.

План семінарського заняття

1. Виникнення і становлення християнських державно-правових ідей.
2. Вчення про державу і право в Західній Європі в XIII–XIV ст..
3. Ідеї про державу та право в ісламському світі.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Політико-правові вчення ранніх християн.
2. Вчення Томи Аквінського.
3. Сунітське богослов'я.

Перелік питань для самоконтролю

1. Що означає поняття «есхатологія»?
2. Який зміст вчення Данте Аліг'єрі?
3. Що означає поняття «шаріат»?

Рекомендована література:

1. Основна: [1], [2], [3], [4], [5].
2. Допоміжна: [1], [2], [3], [4], [5].
3. Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1], [4].
4. Міжнародні видання: [1], [2], [3].

Тема 4. Європейські вчення про державу та право у період занепаду Середньовіччя

План лекційного заняття

1. Політико-правові ідеї періоду Реформації.
2. Вчення про державу та право Н. Макіавеллі та Ж. Бодена.
3. Вчення про державу та право в період ранніх буржуазних революцій. Вчення Г. Гроція та Дж. Локка про державу і право.

План семінарського заняття

1. Політико-правові ідеї періоду Реформації.
2. Вчення про державу та право Н. Макіавеллі та Ж. Бодена.
3. Вчення про державу та право в період ранніх буржуазних революцій. Вчення Г. Гроція та Дж. Локка про державу і право.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Вчення Т. Мюнцера та Ж. Кальвіна.
2. Методи управління й етичний підхід Н. Макіавеллі.
3. Г. Гроцій як один із засновників теорії природного права та суспільного договору.

Перелік питань для самоконтролю

1. Що означає поняття «Реформація»?
2. Які 5 механізмів реалізації суверенітету виділив Ж. Боден?
3. Що означало у поглядах Дж. Локка індивідуалістичне розуміння людської природи?

Рекомендована література:

1. Основна: [1], [3], [4].

2. Допоміжна: [1], [2], [3], [4], [5], [8], [9].
3. Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1], [4].
4. Міжнародні видання: [1], [2], [3].

Тема 5. Особливості поглядів на державу та право у період Просвітництва **План лекційного заняття**

1. Державно-правові погляди Вольтера та Монтеск'є.
2. Політичне і правове вчення Ж.-Ж. Руссо.
3. Правова доктрина Ч. Беккарія.

План семінарського заняття

1. Державно-правові погляди Вольтера та Монтеск'є.
2. Політичне і правове вчення Ж.-Ж. Руссо.
3. Правова доктрина Ч. Беккарія.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Концепція «освіченого правління» Вольтера.
2. Циклічний історичний розвиток людства у працях Руссо.
3. Ідеї «освіченого монарха» у працях Беккарія.

Перелік питань для самоконтролю

1. Які суб'єктивні природні права Вольтер вважав найбільш важливими?
2. Монтеск'є - географічний детермініст. Як це розуміти?
3. Що означає ідея «громадянської релігії» у працях Руссо?

Рекомендована література:

1. Основна: [1], [2], [3], [4], [5].
2. Допоміжна: [1], [3], [4], [7], [8], [9].
3. Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1], [4].
4. Міжнародні видання: [1], [2], [3].

Тема 6. Вчення про державу і право в Західній Європі кінця XVIII – початку XIX ст. та періоду боротьби за незалежність США

План лекційного заняття

1. Політико-правові ідеї в період Французької революції кінця XVIII – початку XIX ст.
2. Політико-правові погляди Ж.П. Марата та М. Робесп'єра.
3. Політичні та правові вчення в США періоду боротьби за незалежність.

План семінарського заняття

1. Політико-правові ідеї в період Французької революції кінця XVIII – початку XIX ст. Політико-правові погляди Ж.П. Марата.
2. Політико-правові погляди М. Робесп'єра.
3. Політичні та правові вчення в США періоду боротьби за незалежність.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Поняття «деспотизму» у працях Ж.П. Марата.
2. Концепція конституційного і революційного урядів М. Робесп'єра.
3. Ідея Б. Франкліна про незалежний і гармонійний розвиток США як «країни праці».

Перелік питань для самоконтролю

1. Що означає поняття «добре влаштована держава» у працях Ж.П. Марата?
2. Які три початки, на думку М. Робесп'єра, повинні лежати в основі політичного союзу?
3. У чому полягала сутність республіканської форми правління у працях Т. Джефферсона?

Рекомендована література:

1. Основна: [1], [2], [4].
2. Допоміжна: [1], [3], [5], [6], [7].
3. Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1], [4].
4. Міжнародні видання: [1], [2], [3].

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II

Політико-правові вчення XIX - початку XXI ст.

Тема 7. Західноєвропейські політико-правові школи XIX – початку XX ст.

План лекційного заняття

1. Вчення І. Канта та Г. Гегеля про державу та право.
2. Англійський та французький лібералізм.
3. Державно-правова концепція юридичного позитивізму О. Конта та Дж. Остіна.
4. Історична школа права (Г. Гуго, К. Савіньї, Г. Пухта).
5. Ліберальні концепції права Р. Ієрінга та Г. Єллінека. Соціологічні теорії М. Вебера.

План семінарського заняття

1. Вчення І. Канта та Г. Гегеля про державу та право.
2. Англійський та французький лібералізм.
3. Державно-правова концепція юридичного позитивізму О. Конта та Дж. Остіна.
4. Історична школа права (Г. Гуго, К. Савіньї, Г. Пухта).
5. Ліберальні концепції права Р. Ієрінга та Г. Єллінека. Соціологічні теорії М. Вебера.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Громадянське суспільство у концепції Г. Гегеля.
2. Ідеї європейського лібералізму кінця XVIII – початку XIX ст.
3. Соціальне вчення про державу і вчення про державне право Г. Єллінека.

Перелік питань для самоконтролю

1. Поясніть, що таке право в розумінні І. Канта.
2. Яку школу права критикує Р. фон Ієрінг?
3. Що означає сформульований М. Вебером «легітимний порядок»?

Рекомендована література:

1. Основна: [1], [2], [3], [4].
2. Допоміжна: [2], [3], [5], [6], [8].
3. Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1], [4].
4. Міжнародні видання: [1], [2], [3].

Тема 8. Європейські політико-правові вчення XX – початку XXI ст.

План лекційного заняття

1. Правові ідеї солідаризму та інституціоналізму (Л. Дюгі, М. Оріу).
2. Державно-правова концепція юридичного позитивізму Г. Кельзена.
3. Соціологічна юриспруденція (Є. Ерліх, Р. Паунд).
4. Державно-правова думка кінця XX – початку XXI ст. (П. Рікер, Дж. Сарторі, Р. Дворкін).

План семінарського заняття

1. Правові ідеї солідаризму та інституціоналізму (Л. Дюгі, М. Оріу).
2. Державно-правова концепція юридичного позитивізму Г. Кельзена.
3. Соціологічна юриспруденція (Є. Ерліх, Р. Паунд).
4. Державно-правова думка кінця XX – початку XXI ст. (П. Рікер, Дж. Сарторі, Р. Дворкін).

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Рациональні положення інституціоналізму у працях М. Оріу.
2. «Живе» право суспільних союзів у працях Є. Ерліха.
3. Концепція «контролюючої влади» у працях Дж. Сарторі.

Перелік питань для самоконтролю

1. Що означає поняття «мирний синдикалізм» у працях Л. Дюгі?
2. Що означає поняття поняття «суб'єктивного приватного права в технічному значенні» у працях Г. Кельзена?
3. Що означає категорія «справедливість» у працях П. Рікера?

Рекомендована література:

1. Основна: [1], [2], [3], [4], [5].
2. Допоміжна: [1], [2], [5], [6], [9].
3. Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1], [4].
4. Міжнародні видання: [1], [2], [3].

Тема 9. Державно-правові вчення авторитарного та тоталітарного спрямування

План лекційного заняття

1. Концепція держави і права Ф. Ніцше.
2. Політико-правова доктрина марксизму і більшовизму.
3. Політико-правові вчення націонал-соціалізму.

План семінарського заняття

1. Концепція держави і права Ф. Ніцше.
2. Політико-правова доктрина марксизму і більшовизму.
3. Політико-правові вчення націонал-соціалізму.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. «Новий тип людини» у працях Ф. Ніцше.
2. Матеріалістичне розуміння історії, теорія додаткової вартості та політична концепція диктатури пролетаріату у працях К. Маркса та Ф. Енгельса.
3. Концепція праворозуміння націонал-соціалізму.

Перелік питань для самоконтролю

1. Що означає аристократична воля до влади за вченням Ф. Ніцше?
2. У чому сутність радикальної терористичної ідеології В. Леніна?
3. Що означають поняття «фашизм» і «нацизм»?

Рекомендована література:

1. Основна: [1], [2], [3], [4].
2. Допоміжна: [1], [4], [5], [6], [7].
3. Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1], [2], [4].
4. Міжнародні видання: [1], [2], [3].

Тема 10. Політико-правові ідеї національно-визвольного руху у XIX–XX ст.

План лекційного заняття

1. Загальна характеристика політико-правової ідеології національно-визвольного руху. Політико-правові ідеї Х. Марті.
2. Політико-правова концепція С. Ятсена.
3. Політико-правове вчення М. Ганді.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Гуманістичне утвердження свободи, справедливості та гідності людської особи у вченні Х. Марті.
2. «Три великі народні принципи» доктрини С. Ятсена.
3. Учення М. Ганді про «загальне благоденство» (сарвадайя).

Перелік питань для самоконтролю

1. Яким чином Х. Марті розглядав поняття «свободи»?
2. Що означають «особливі влади» у вченні С. Ятсена?
3. Що означає поняття «пацифізм» у працях М. Ганді?

Рекомендована література:

1. Основна: [1], [2], [3], [4].
2. Допоміжна: [1], [3], [4], [7].
3. Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1], [4].
4. Міжнародні видання: [1], [2], [3].

Тема 11. Становлення та розвиток політико-правових учень в Україні

План лекційного заняття

1. Українські просвітники про державу і право.
2. Українська політико-правова ідеологія ліберального та демократичного рухів.
3. Українські державно-правові концепції кінця ХІХ – початку ХХ ст.

План семінарського заняття

1. Українські просвітники про державу і право.
2. Українська політико-правова ідеологія ліберального та демократичного рухів.
3. Українські державно-правові концепції кінця ХІХ – початку ХХ ст.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Концепція «трьох світів» Г. Сковороди.
2. Концепція історичного розвитку М. Костомарова.
3. Принципи правової держави у доктрині Б. Кістяківського.

Перелік питань для самоконтролю

1. Що означає поняття «духовна республіка» у концепції Г. Сковороди?
2. У чому була різниця між ліберально-буржуазним та революційно-демократичним напрямками у Кирило-Мефодіївському товаристві?
3. Яким було розуміння права І. Франком?

Рекомендована література:

1. Основна: [2], [3], [4], [5].
2. Допоміжна: [5], [6], [7], [8], [9].
3. Інформаційні ресурси в Інтернеті: [1], [2], [3], [4].
4. Міжнародні видання: [1], [2], [3].

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Система оцінювання здобувачів вищої освіти протягом викладання дисципліни «Політичні та правові вчення: історія та сучасність» здійснюється на наступними критеріями:

- в цілому, максимальна оцінка за курс може становити 100 балів (50 балів протягом семестру + 50 балів за підсумковий контроль);
- протягом семестру здобувачі вищої освіти можуть отримати бали за усні відповіді на семінарських заняттях, виконання самостійної та індивідуальної роботи, підготовка виступів з використанням мультимедійних засобів, комп'ютерне тестування, виконання проміжних контрольних заходів;
- до підсумкового контролю (іспит) здобувач вважається допущеним, якщо в сумі протягом семестру набирає не менше 25 балів;
- самостійна робота за темами виконується протягом семестру, відповідно до робочої програми та методичних рекомендацій, затверджених у відповідному порядку. Форма виконання обговорюється попередньо з викладачем на семінарському занятті;
- індивідуальна робота виконується за індивідуальним графіком, попередньо обговореним з викладачем;
- нарахування додаткових балів за участь у наукових гуртках, написанні тез доповідей, участі у науково-комунікативних заходах за тематикою дисципліни попередньо обговорюється з лектором, або викладачем по семінарським заняттям;
- результати навчання отримані завдяки заходам неформальної освіти можуть бути зараховані як бали за індивідуально-консультаційну роботу;
- підсумковий контроль (іспит) проходить у письмовій формі та максимально може оцінюватись в 50 балів. Якщо здобувач склав підсумковий контроль нижче, ніж на 25 балів, він буде неатестований і зможе повторно скласти лише з дозволу адміністрації Навчально-наукового інституту.

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях (денна форма навчання)

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
1	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту, теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання контрольних робіт

Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі та кожна з яких оцінюється від 0 до 5 балів на денній формі навчання.

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи (денна форма навчання)

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	3
Тестовий блок	2
Всього	5

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання (денна форма навчання)

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	3
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Критерії оцінювання тестового блоку (денна форма навчання)

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який повністю розкрив всі питання та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який розкрив сутність лише окремих питань та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не розкрив сутність визначень.	0

Критерії оцінювання самостійної роботи (денна форма навчання)

Самостійна робота здобувача контролюється впродовж семестру, у т.ч., під час семінарських занять і оцінюється максимально у 2 бали.

Кількість балів	Критерії оцінювання
(2)	Послідовність, логічність змісту, а також підготовка схем та, відповідно, їх захист.
(1)	Послідовність, логічність написання роботи з допущенням помилок
(0)	Не викрнано завдання

Критерії оцінювання індивідуальної роботи (денна форма навчання)

Індивідуальним навчально-дослідним завданням з дисципліни «Політичні та правові вчення: історія та сучасність» виступає написання та захист одного реферату з проблематики дисципліни. Виконання цього індивідуального навчально-дослідного завдання є необхідною умовою допуску до складання іспиту з навчальної дисципліни.

Це індивідуальне навчально-дослідне завдання виконуються здобувачем під час самостійної роботи, з одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника. Воно сприяє поглибленому вивченню здобувачем теоретичного матеріалу, формуванню у нього вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Терміни видачі, виконання і захисту індивідуального навчально-дослідного завдання визначаються науково-педагогічним працівником.

Індивідуальна робота здійснюється у формі реферату і оцінюється від 0 до 6 балів на денній формі навчання.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти (денна форма навчання)

Кількість балів	Критерії оцінювання
-----------------	---------------------

6	Послідовність, логічність написання реферату, а також підготовка презентації та, відповідно, його захист.
3	Послідовність, логічність написання реферату, але без презентації.
0	Не написано реферат та не зроблено презентацію по ньому.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та іспиту (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі іспиту для денної форми навчання.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здійснюється методами індивідуального усного опитування; тестування, у тому числі в системі MOODLE; перевірки рефератів, доповідей, конспектів матеріалу, визначеного для самостійної роботи здобувачів; анотацій прочитаної додаткової літератури; бібліографічного опису літератури; перекладу іноземних текстів встановлених обсягів тощо; участі у наукових конференціях, конкурсах, олімпіадах; вирішення ситуаційних завдань, модульні контрольні роботи, іспиту.

6. ФОРМИ ТА ПИТАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний та підсумковий контроль проводиться у письмовій, усній та комбінованій формах при проведенні семінарських занять та іспиту. Завдання на модульні контрольні роботи містять теоретичні питання та тестові завдання. Завдання на іспит – теоретичні питання та тестові завдання.

6.1 ФОРМИ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Перелік питань для поточного контролю

Модуль -1

1. Загальні особливості політико-правової думки та світогляду Стародавнього світу.
2. Політичні та правові вчення Стародавньої Індії.
3. Політичні та правові вчення Стародавнього Китаю.
4. Міфологічний світогляд у Стародавньому Світі.
5. Поняття варно-кастової системи.
6. Школа легізму у Стародавньому Китаї.
7. Вчення «брахманізму».
8. Вчення «даосизму».
9. Вчення «буддизму».
10. Вчення «конфуціанства».
11. Вчення «моїзму».
12. Політико-правова думка Стародавньої Греції в ранній період.
13. Політико-правові вчення Платона.
14. Вчення давніх римських юристів.
15. Етапи розвитку політико-правової думки у Стародавній Греції.
16. Поняття «ідеальна держава» у працях Аристотеля.
17. Особливості римської політико-правової думки.
18. Модель «ідеальної держави» Платона.
19. Поняття «право» у працях Аристотеля.
20. Поняття «право» у працях Цицерона.
21. Виникнення і становлення християнських державно-правових ідей.
22. Вчення про державу і право в Західній Європі в XIII–XIV ст.
23. Ідеї про державу та право в ісламському світі.
24. Політико-правові вчення ранніх християн.
25. Вчення Томи Аквінського.
26. Сунітське богослов'я.
27. Вчення Данте Аліг'єрі.
28. Сутність поняття «шаріат».
29. Політико-правові ідеї періоду Реформації.
30. Вчення про державу та право Н. Макіавеллі.
31. Вчення про державу та право Ж. Бодена.
32. Вчення Г. Гроція про державу і право.
33. Вчення Дж. Локка про державу і право.
34. Вчення Т. Мюнцера та Ж. Кальвіна.
35. Методи управління й етичний підхід Н. Макіавеллі.
36. Г. Гроцій як один із засновників теорії природного права та суспільного договору.
37. 5 механізмів реалізації суверенітету у працях Ж. Бодена.
38. Індивідуалістичне розуміння людської природи у працях Дж. Локка.
39. Державно-правові погляди Вольтера.
40. Державно-правові погляди Ш. Монтеск'є.

41. Політичне і правове вчення Ж.-Ж. Руссо.
42. Правова доктрина Ч. Беккарія.
43. Концепція «освіченого правління» Вольтера.
44. Циклічний історичний розвиток людства у працях Руссо.
45. Ідеї «освіченого монарха» у працях Беккарія.
46. Ш. Монтеск'є як географічний детермініст.
47. Ідея «громадянської релігії» у працях Руссо.
48. Політико-правові погляди Ж.П. Марата.
49. Політико-правові погляди М. Робесп'єра.
50. Політичні та правові вчення в США періоду боротьби за незалежність.
51. Поняття «деспотизму» у працях Ж.П. Марата.
52. Концепція конституційного і революційного урядів М. Робесп'єра.
53. Ідея Б. Франкліна про незалежний і гармонійний розвиток США як «країни праці».
54. Характеристика трьох початків як основи політичного союзу у працях М. Робесп'єра.
55. Сутність республіканської форми правління у працях Т. Джефферсона.

Модуль -2

1. Вчення І. Канта про державу та право
2. Вчення Г. Гегеля про державу та право.
3. Англійський та французький лібералізм.
4. Державно-правова концепція юридичного позитивізму О. Конта та Дж. Остіна.
5. Історична школа права (Г. Гуго, К. Савіньї, Г. Пухта).
6. Ліберальні концепції права Р. Ієрінга та Г. Єллінека.
7. Соціологічні теорії М. Вебера.
8. Громадянське суспільство у концепції Г. Гегеля.
9. Ідеї європейського лібералізму кінця XVIII – початку XIX ст.
10. Соціальне вчення про державу і вчення про державне право Г. Єллінека.
11. Право в розумінні І. Канта.
12. «Легітимний порядок» у працях М. Вебера.
13. Правові ідеї солідаризму та інституціоналізму (Л. Дюгі, М. Оріу).
14. Державно-правова концепція юридичного позитивізму Г. Кельзена.
15. Соціологічна юриспруденція (Є. Ерліх, Р. Паунд).
16. Державно-правова думка кінця XX – початку XXI ст. (П. Рікер, Дж. Сарторі, Р. Дворкін).
17. Раціональні положення інституціоналізму у працях М. Оріу.
18. «Живе» право суспільних союзів у працях Є. Ерліха.
19. Концепція «контролюючої влади» у працях Дж. Сарторі.
20. Поняття «мирний синдикалізм» у працях Л. Дюгі.
21. Поняття «суб'єктивного приватного права в технічному значенні» у працях Г. Кельзена.
22. Категорія «справедливість» у працях П. Рікера.
23. Концепція держави і права Ф. Ніцше.
24. Політико-правова доктрина марксизму і більшовизму.
25. Політико-правові вчення націонал-соціалізму.
26. «Новий тип людини» у працях Ф. Ніцше.
27. Матеріалістичне розуміння історії, теорія додаткової вартості та політична концепція диктатури пролетаріату у працях К. Маркса та Ф. Енгельса.
28. Концепція праворозуміння націонал-соціалізму.
29. Аристократична воля до влади за вченням Ф. Ніцше.
30. Сутність радикальної терористичної ідеології В. Леніна.
31. Характеристика понять «фашизм» і «нацизм».
32. Загальна характеристика політико-правової ідеології національно-визвольного руху. Політико-правові ідеї Х. Марті.
33. Політико-правова концепція С. Ятсена.
34. Політико-правове вчення М. Ганді.
35. Гуманістичне утвердження свободи, справедливості та гідності людської особи у вченні Х. Марті.

36. «Три великі народні принципи» доктрини С. Ятсена.
37. Учення М. Ганді про «загальне благоденство» (сарводайя).
38. Поняття «свободи» у працях Х. Марті.
39. Категорія «особливі влади» у вченні С. Ятсена.
40. Поняття «пацифізм» у працях М. Ганді.
41. Українська політико-правова ідеологія ліберального та демократичного рухів.
42. Концепція «трьох світів» Г. Сковороди.
43. Концепція історичного розвитку М. Костомарова.
44. Принципи правової держави у доктрині Б. Кістяківського.
45. Поняття «духовна республіка» у концепції Г. Сковороди.
46. Різниця між ліберально-буржуазним та революційно-демократичним напрямками у Кирило-Мефодіївському товаристві.
47. Розуміння права у працях І. Франка.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Загальні особливості політико-правової думки та світогляду Стародавнього світу.
2. Політичні та правові вчення Стародавньої Індії.
3. Політичні та правові вчення Стародавнього Китаю.
4. Міфологічний світогляд у Стародавньому Світі.
5. Поняття варно-кастової системи.
6. Школа легізму у Стародавньому Китаї.
7. Вчення «брахманізму».
8. Вчення «даосизму».
9. Вчення «буддизму».
10. Вчення «конфуціанства».
11. Вчення «моїзму».
12. Політико-правова думка Стародавньої Греції в ранній період.
13. Політико-правові вчення Платона.
14. Вчення давніх римських юристів.
15. Етапи розвитку політико-правової думки у Стародавній Греції.
16. Поняття «ідеальна держава» у працях Аристотеля.
17. Особливості римської політико-правової думки.
18. Модель «ідеальної держави» Платона.
19. Поняття «право» у працях Аристотеля.
20. Поняття «право» у працях Цицерона.
21. Виникнення і становлення християнських державно-правових ідей.
22. Вчення про державу і право в Західній Європі в XIII–XIV ст.
23. Ідеї про державу та право в ісламському світі.
24. Політико-правові вчення ранніх християн.
25. Вчення Томи Аквінського.
26. Сунітське богослов'я.
27. Вчення Данте Аліг'єрі.
28. Сутність поняття «шаріат».
29. Політико-правові ідеї періоду Реформації.
30. Вчення про державу та право Н. Макіавеллі.
31. Вчення про державу та право Ж. Бодена.
32. Вчення Г. Гроція про державу і право.
33. Вчення Дж. Локка про державу і право.
34. Вчення Т. Мюнцера та Ж. Кальвіна.
35. Методи управління й етичний підхід Н. Макіавеллі.
36. Г. Гроцій як один із засновників теорії природного права та суспільного договору.
37. 5 механізмів реалізації суверенітету у працях Ж. Бодена.
38. Індивідуалістичне розуміння людської природи у працях Дж. Локка.
39. Державно-правові погляди Вольтера.
40. Державно-правові погляди Ш. Монтеск'є.

41. Політичне і правове вчення Ж.-Ж. Руссо.
42. Правова доктрина Ч. Беккарія.
43. Концепція «освіченого правління» Вольтера.
44. Циклічний історичний розвиток людства у працях Руссо.
45. Ідеї «освіченого монарха» у працях Беккарія.
46. Ш. Монтеск'є як географічний детермініст.
47. Ідея «громадянської релігії» у працях Руссо.
48. Політико-правові погляди Ж.П. Марата.
49. Політико-правові погляди М. Робесп'єра.
50. Політичні та правові вчення в США періоду боротьби за незалежність.
51. Поняття «деспотизму» у працях Ж.П. Марата.
52. Концепція конституційного і революційного урядів М. Робесп'єра.
53. Ідея Б. Франкліна про незалежний і гармонійний розвиток США як «країни праці».
54. Характеристика трьох початків як основи політичного союзу у працях М. Робесп'єра.
55. Сутність республіканської форми правління у працях Т. Джефферсона.
56. Вчення І. Канта про державу та право
57. Вчення Г. Гегеля про державу та право.
58. Англійський та французький лібералізм.
59. Державно-правова концепція юридичного позитивізму О. Конта та Дж. Остіна.
60. Історична школа права (Г. Гуго, К. Савіньї, Г. Пухта).
61. Ліберальні концепції права Р. Ієрінга та Г. Єллінека.
62. Соціологічні теорії М. Вебера.
63. Громадянське суспільство у концепції Г. Гегеля.
64. Ідеї європейського лібералізму кінця XVIII – початку XIX ст.
65. Соціальне вчення про державу і вчення про державне право Г. Єллінека.
66. Право в розумінні І. Канта.
67. «Легітимний порядок» у працях М. Вебера.
68. Правові ідеї солідаризму та інституціоналізму (Л. Дюгі, М. Оріу).
69. Державно-правова концепція юридичного позитивізму Г. Кельзена.
70. Соціологічна юриспруденція (Є. Ерліх, Р. Паунд).
71. Державно-правова думка кінця XX – початку XXI ст. (П. Рікер, Дж. Сарторі, Р. Дворкін).
72. Рациональні положення інституціоналізму у працях М. Оріу.
73. «Живе» право суспільних союзів у працях Є. Ерліха.
74. Концепція «контролюючої влади» у працях Дж. Сарторі.
75. Поняття «мирний синдикалізм» у працях Л. Дюгі.
76. Поняття «суб'єктивного приватного права в технічному значенні» у працях Г. Кельзена.
77. Категорія «справедливість» у працях П. Рікера.
78. Концепція держави і права Ф. Ніцше.
79. Політико-правова доктрина марксизму і більшовизму.
80. Політико-правові вчення націонал-соціалізму.
81. «Новий тип людини» у працях Ф. Ніцше.
82. Матеріалістичне розуміння історії, теорія додаткової вартості та політична концепція диктатури пролетаріату у працях К. Маркса та Ф. Енгельса.
83. Концепція праворозуміння націонал-соціалізму.
84. Аристократична воля до влади за вченням Ф. Ніцше.
85. Сутність радикальної терористичної ідеології В. Леніна.
86. Характеристика понять «фашизм» і «нацизм».
87. Загальна характеристика політико-правової ідеології національно-визвольного руху.
88. Політико-правові ідеї Х. Марті.
89. Політико-правова концепція С. Ятсена.
90. Політико-правове вчення М. Ганді.
91. Гуманістичне утвердження свободи, справедливості та гідності людської особи у вченні Х. Марті.
92. «Три великі народні принципи» доктрини С. Ятсена.

92. Учення М. Ганді про «загальне благоденство» (сарвадайя).
93. Поняття «свободи» у працях Х. Марті.
94. Категорія «особливі влади» у вченні С. Ятсена.
95. Поняття «пацифізм» у працях М. Ганді.
96. Українська політико-правова ідеологія ліберального та демократичного рухів.
97. Концепція «трьох світів» Г. Сковороди.
98. Концепція історичного розвитку М. Костомарова.
99. Принципи правової держави у доктрині Б. Кістяківського.
100. Поняття «духовна республіка» у концепції Г. Сковороди.
101. Різниця між ліберально-буржуазним та революційно-демократичним напрямками у Кирило-Мефодіївському товаристві.
102. Розуміння права у працях І. Франка.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

7.1. Основна:

1. Венекдітков Ю., Чурпіта В., Колодій А. Історія вчень про державу і право: навч. посібник. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2020. 408 с.
2. Кормич А. І. Історія вчень про державу і право: навч. посіб. Київ : Правова єдність, 2021. 310 с.
3. Марчук В. П. Історія політичних і правових вчень: навч. посіб. Київ : Вид. дім «Персонал», 2021. 478 с.
4. Яремчук В. Д. Історія політичних і правових вчень: схеми, дефініції, джерела та персоналії : навч. посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 380 с.
5. Журавльов Д. В., Коротюк О. В. Історія політичних і правових вчень: від стародавніх часів до XVII століття. Київ : ОВК, 2021. 238 с.

7.2. Допоміжна:

1. Кудін С. В., Шевченко А. Є., Настюк А. А. Становлення та розвиток князівської влади в Київській Русі в IX – на початку XII ст. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2021. 468 с.
2. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон: «Олді-Плюс», 2020. 308 с.
3. Кудін С. В. Особливості історично-порівняльного пізнання правових явищ в УСРР - УРСР у 20-х - 30-х роках. Сучасні концепції права і держави : механізм реалізації. Монографія [А. Є. Шевченко, С. В. Кудін та ін.]. Вінниця: ТОВ «Твори», 2020. С. 39 – 55.
4. Лашенко Р. М. Лекції по історії українського права. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 252 с.
5. Шевченко А. Є., Кудін С. В., Корінний М. М. Глосарій юридичних понять і термінів з «Історії держави і права України», «Історії держави і права зарубіжних країн», «Історії вчень про державу і право»: навчально-методичний посібник у 2-х ч. Частина 1. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 552 с.
6. Шевченко А. Є., Кудін С. В., Корінний М. М. Глосарій юридичних понять і термінів з «Історії держави і права України», «Історії держави і права зарубіжних країн», «Історії вчень про державу і право»: навчально-методичний посібник у 2-х ч. Ч. 2: М-Я. Вінниця : ТВОРИ, 2021. 421 с.
7. Шевченко А. Є., Бадахов Ю. Н. Організаційно-правові засади діяльності органів державної безпеки УРСР у період Другої світової війни. Монографія. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2020. 304 с.
8. Кормич А. І., Краснопольська Т. М. Історія політичних вчень : навчально-методичний посібник. Одеса : Одеська юридична академія, 2022. 126 с.
9. Кирилюк Ф. М., Батрименко О. В., Мельник В. М. Історія зарубіжних правових вчень. Харків : ЦУЛ, 2022. 208 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТ

1.	Сайт	Бібліотеки	Державного	податкового	університету	URL:
	https://www.dpu.edu.ua/uk/nauka/biblioteka					
	2. Сайт Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого. URL: https://nlu.org.ua/					
	3. Центральний юридичний портал України. URL: http://studrada.com.ua/libonline					
	4. Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: http://www.nbu.gov.ua/					

МІЖНАРОДНІ ВИДАННЯ:

1. Ukrainian Legal Doctrine: in 5 vols. Ed. by V.Ia. Tatsyi, eng. edition ed. and transl. by W.E. Butler. Vol. 1: Fundamental Theoretical and Historical Jurisprudence. London : Wildy, Simmonds and Hill Publishing, 2022. 343 p.
2. Virginia Evans, Jenny Dooley, David J. Smith. Law. EU : Express Publishing, 2021. 117 p.
3. Catherine Mason. The Lawyer's English Language Coursebook. London: Global Legal English, 2020. 256 p.